

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL

VERICA TRSTENJAK

prezentate la 29 noiembrie 2007¹

I — Introducere

contractante, pe de o parte, și autorități și instituții publice, pe de altă parte, este limba statului membru de origine.

1. Prezenta cauză privește interpretarea articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1348/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind notificarea și comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială (denumit în continuare „Regulamentul nr. 1348/2000”)², precum și aspectul specific dacă destinatarul unui act de notificat sau de comunicat emis în străinătate are dreptul să refuze primirea acestuia atunci când, deși cererea introductivă de notificat sau de comunicat emisă în cadrul unei proceduri civile străine a fost tradusă în limba oficială a statului membru de destinație, anexele la această cerere introductivă nu au fost totuși traduse în această limbă oficială, iar destinatarul pretinde că nu înțelege limba statului membru de origine, deși, în cadrul activităților sale profesionale, a încheiat un contract în care s-a convenit că limba de corespondență între părțile

2. Această cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare a fost formulată de Bundesgerichtshof în cadrul unei cereri de daune interese introduse de Industrie- und Handelskammer Berlin (denumită în continuare „IHK Berlin”) împotriva biroului de arhitectură Nicholas Grimshaw & Partners Ltd, societate de drept englez (denumit în continuare „biroul Grimshaw”), pentru un defect de concepere a unui imobil. IHK Berlin a înaintat împotriva biroului Grimshaw o acțiune de chemare în garanție. Părțile contestă, în cadrul unei proceduri intermediare, faptul că acțiunea a fost notificată sau comunicată biroului Grimshaw în mod valabil. Ingenieurbüro Weiss und Partner, cu sediul în Aachen (denumit în continuare „biroul Weiss”), a fost chemat în judecată.

1 — Limba originală: germana.

2 — JO L 160, p. 37, Ediție specială, 19/vol. 1, p. 161.

II — Cadrul juridic

3. Considerentele (8) și (10) ale Regulamentului nr. 1348/2000 sunt formulate după cum urmează:

„(8) Pentru a asigura eficiența prezentului regulament, posibilitatea de a refuza notificarea sau comunicarea actelor se limitează la situații excepționale.

(10) În vederea protejării intereselor destinatarului, este necesar ca notificarea sau comunicarea să se realizeze în limba oficială sau într-una din limbile oficiale ale locului unde aceasta va fi efectuată sau într-o altă limbă din statul membru de origine pe care destinatarul să o înțeleagă.”

4. Articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 prevede:

„Refuzul primirii unui act

(1) Autoritatea de destinație informează destinatarul că poate să refuze să primească actul de notificat sau de comunicat dacă acesta este întocmit într-o altă limbă decât una din următoarele:

(a) limba oficială a statului membru de destinație sau, dacă există mai multe limbi oficiale în acest stat, limba oficială sau una din limbile oficiale din locul unde urmează să fie efectuată notificarea sau comunicarea ori

(b) într-o limbă din statul membru de origine pe care destinatarul o înțelege.”

III — Situația de fapt relevantă, acțiunea principală, întrebările preliminare și procedura în fața Curții

5. IHK Berlin pretinde de la biroul Grimshaw, societate de drept englez cu sediul în Londra, în temeiul unui contract de arhitect din data de 16 februarie 1994, daune interese pentru un defect de concepere a unui imobil. În contractul în cauză, biroul Grimshaw se obligase să presteze servicii de proiectare pentru un proiect imobiliar la Berlin. La punctul 3.2.6 din contractul de arhitect, părțile au convenit:

„Prestațiile sunt furnizate în limba germană. Corespondența între [IHK Berlin] și [biroul

Grimshaw] și autoritățile și instituțiile publice trebuie redactată în limba germană.”

anexele erau cunoscute de biroul Grimshaw, în special actele privind constatarea și repararea defectelor, precum și costurile aferente. În plus, conținutul anexelor la care IHK Berlin face referire este reprodus parțial în cererea introductivă.

La punctul 10.2 din contractul de arhitect, părțile au convenit:

„În caz de litigii, instanțele competente sunt cele din Berlin.”

La punctul 10.4 din contractul de arhitect, părțile au convenit:

„Prezentul contract este supus dreptului german.”

6. În scopul comunicării către biroul Grimshaw, IHK Berlin a trimis instanțelor germane copii ale cererii introductive și ale tuturor anexelor la care a făcut referire în acest memoriu. Acestea conțin contractul de arhitect încheiat între părți, acte adiționale la acest contract, precum și proiectul acestora, un extras din lista de prestații, numeroase scrisori, inclusiv de la biroul Grimshaw, care se referă la corespondența purtată cu întreprinderile însărcinate să constate și să repare defectele contestate. Totuși, astfel cum reiese din informațiile furnizate de Bundesgerichtshof, înainte de formularea acțiunii, nu toate

7. Cererea introductivă din 29 mai 2002, prin care IHK Berlin a pretins de la biroul Grimshaw daune interese rezultate din contractul de arhitect, a fost notificată sau comunicată biroului Grimshaw în limba germană încă de la data de 20 decembrie 2002. După ce biroul Grimshaw a refuzat inițial primirea cererii introductive din cauza lipsei unei traduceri în engleză, i-au fost remise la Londra, la 23 mai 2003, o versiune în engleză a acestei cereri introductive și anexele în germană, netraduse.

8. Prin memoriul din 13 iunie 2003, biroul Grimshaw a invocat neregularitatea notificării pentru motivul că anexele nu fuseseră traduse în engleză și, considerând că cererea introductivă nu a fost notificată conform cerințelor legale, a refuzat din aceste motive primirea acesteia, invocând dispozițiile articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000. În plus, biroul Grimshaw a ridicat și excepția prescripției și a chemat în judecată biroul Weiss, care participă la procedura desfășurată în fața instanțelor germane în calitate de intervenient.

9. Din ordonanța de trimitere rezultă că Landgericht Berlin a constatat, printr-o hotărâre interlocutorie, că cererea introductivă a fost notificată sau comunicată la 23 mai 2003 în conformitate cu prevederile legale. Apelul formulat de biroul Grimshaw a fost respins printr-o hotărâre a Kammergericht Berlin. Împotriva hotărârii pronunțate de Kammergericht, intervenientul – biroul Weiss – a formulat recurs în fața instanței de trimitere, Bundesgerichtshof.

acțiunii sau pentru că pârâtul cunoștea deja înscrisurile înainte de formularea acțiunii. Instanța de trimitere subliniază că, în speță, nu toate înscrisurile erau cunoscute de biroul Grimshaw, în special cele privind constatarea și repararea defectelor, precum și costurile aferente. Astfel de înscrisuri nu pot fi considerate detalii nesemnificative din moment ce decizia de a depune un memoriu în apărare poate depinde de aprecierea cu privire la acestea.

10. Bundesgerichtshof arată că, potrivit Codului de procedură civilă german, o cerere introductivă care face referire la anexele sale formează un tot unitar cu acestea și că pârâtul trebuie să dispună de toate elementele invocate de reclamant, care îi sunt necesare în apărare. Prin urmare, nu este posibilă aprecierea validității notificării sau comunicării unei cereri introductive independent de comunicarea anexelor, sub pretextul că informațiile esențiale ar reieși deja din cererea introductivă și că dreptul de a fi ascultat ar fi garantat datorită faptului că pârâtul se poate încă apăra suficient în cursul procedurii.

12. Bundesgerichtshof precizează că niciunul dintre organele biroului Grimshaw abilitate să îl reprezinte nu cunoaște limba germană și este de părere că Regulamentul nr. 1348/2000 ar putea fi interpretat în sensul că refuzul de a primi o comunicare nu ar putea fi întemeiat doar pe motivul că anexele nu sunt traduse. Într-adevăr, articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 nu face referire la refuzul primirii anexelor. Pe de altă parte, în formularul-tip prevăzut de Regulamentul nr. 1348/2000, în temeiul articolului 4 alineatul (3) prima teză, pentru cererile de notificare în statele membre ale Uniunii Europene nu se solicită indicații cu privire la natura și la limba înscrisului decât în ceea ce privește actul de notificat (punctele 6.1 și 6.3 din formularul-tip), nu și în ceea ce

11. Ar fi permisă o excepție de la acest principiu atunci când necesitățile de informare ale pârâtului nu ar fi afectate în mod semnificativ, de exemplu, pentru că o anexă neatașată la cererea introductivă a fost trimisă aproape concomitent cu introducerea

privește anexele, cu privire la care se solicită numai să se menționeze numărul (punctul 6.4 din formularul-tip). Cu toate acestea, în opinia Bundesgerichtshof, este important de știut doar dacă respectivul act este un act de notificat sau de comunicat în sensul prevăzut de Regulamentul nr. 1348/2000; modul în care este conceput acest formular nu poate influența această întrebare.

13. În cazul în care ar fi posibil refuzul primirii pentru simplul motiv că anexele nu sunt traduse, Bundesgerichtshof susține că, în opinia sa, contractul în care reclamantul și pârâtul prevăd că limba de corespondență este germana nu este suficient pentru a înlătura dreptul pârâtului de a refuza primirea în temeiul articolului 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1348/2000. Într-adevăr, această clauză nu ar avea semnificația că pârâtul înțelege această limbă în sensul Regulamentului nr. 1348/2000.

14. În sfârșit, și în cazul în care printr-o clauză contractuală nu s-ar putea prezuma cunoașterea unei limbi, Bundesgerichtshof se întreabă dacă este posibil ca în toate cazurile să se refuze comunicarea unei cereri introductive ale cărei anexe nu sunt traduse sau dacă există excepții, de exemplu, atunci când pârâtul dispune deja de o traducere a anexelor sau atunci când conținutul anexei este reprodus în mod literal în cererea introductivă tradusă. Situația ar putea fi aceeași și atunci când înscrisurile din anexă sunt

redactate în limba aleasă în mod valabil de părți în cadrul unui contract. Bundesgerichtshof evocă ipoteza persoanelor aflate în situație de inferioritate, care, eventual, ar trebui protejate, cum ar fi consumatorii transfrontalieri care ar fi acceptat prin contract ca limba de corespondență să fie limba furnizorului. Cu toate acestea, instanța de trimitere subliniază că, în acțiunea principală, biroul Grimshaw a încheiat contractul în cadrul activității sale profesionale. Instanța nu identifică nicio necesitate specială de protejare a acestui birou și, așadar, nu vede nicio obligație de a-i recunoaște dreptul de a refuza primirea.

15. Cu toate acestea, având rezerve cu privire la interpretarea Regulamentului nr. 1348/2000, Bundesgerichtshof a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul că destinatarul nu are dreptul de a refuza primirea conform articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000, atunci când numai anexele la un act de comunicat nu sunt redactate în limba statului membru de destinație sau într-o limbă din statul membru de origine pe care destinatarul o înțelege?

- 2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare:
16. La procedură au participat biroul Grimshaw, biroul Weiss, IHK Berlin, guvernele francez, italian, slovac și ceh, precum și Comisia.

Articolul 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul că se consideră că destinatarul «înțelege» limba unui stat membru de origine în sensul acestui regulament atunci când a convenit într-un contract încheiat cu reclamantul în cadrul activității sale profesionale că limba de corespondență este limba statului membru de origine?

17. În ședința din 24 octombrie 2007, biroul Weiss, biroul Grimshaw, guvernul francez și Comisia au susținut pledoarii și au răspuns la întrebările Curții.

- 3) În cazul unui răspuns negativ la a doua întrebare:

IV — Argumentele părților

Articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul că destinatarul, indiferent de situație, nu poate să invoce această dispoziție pentru a refuza primirea, în temeiul articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000, a unor anexe la un act care nu sunt redactate în limba statului membru de destinație sau într-o limbă din statul membru de origine pe care destinatarul o înțelege atunci când, în cadrul activității sale profesionale, încheie un contract în care se stabilește că limba de corespondență este limba statului membru de origine și că anexele, pe de o parte, se referă la corespondența menționată și, pe de altă parte, sunt redactate în limba convenită?”

A — Cu privire la prima întrebare preliminară

18. *Biroul Weiss* consideră că articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul că destinatarul are dreptul de a refuza primirea, în conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din regulament, și atunci când anexele la un act de notificat sau de comunicat nu sunt redactate în limba statului membru de destinație sau

într-o limbă din statul membru de origine pe care destinatarul o înțelege.

lor ar trebui să permită luarea unei decizii nu doar cu privire la exercitarea unei apărări, ci și referitor la maniera și mijloacele acesteia. Unele mijloace de apărare rezultă, eventual, doar din anexe și nu corespund neapărat unor puncte de vedere evocate de reclamant. În fine, biroul Grimshaw este de părere că lipsa traducerii tuturor anexelor la o cerere introductivă ar reprezenta o încălcare a principiului egalității de tratament deoarece, în cadrul unei proceduri judiciare strict germane, toate anexele stau la dispoziție în limba germană.

19. *Biroul Grimshaw* consideră că destinatarul are dreptul de a refuza primirea în situația în care doar anexele la un act de notificat sau de comunicat nu sunt redactate în limba statului membru de destinație sau într-o limbă din statul membru de origine pe care destinatarul o înțelege. Chiar din formularea articolului 8 din Regulamentul nr. 1348/2000 rezultă că se consideră a fi acte nu numai cererile introductive întocmite de avocat, ci și toate scrisorile și actele justificative care au fost transmise în scopul notificării sau comunicării. Esența articolului 5 alineatul (1) și a articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 pledează într-o manieră decisivă pentru teza conform căreia noțiunea „acte” trebuie să cuprindă și anexele la o cerere introductivă. *Biroul Grimshaw* se referă de asemenea la dispozițiile Regulamentului de procedură al Curții [articolul 29 alineatul (3)] și al Tribunalului de Primă Instanță [articolul 35 alineatul (3)], din care rezultă că cererea introductivă și anexele trebuie considerate ca formând un tot unitar. Într-adevăr, amândouă trebuie redactate în aceeași limbă, eventual limba pe care o înțelege și pârâtul. A ne raporta însă, referitor la necesitatea efectuării unei traduceri, la ceea ce este necesar pentru apărarea pârâtului nu reprezintă un criteriu care asigură suficientă securitate juridică. Dimpotrivă, trebuie traduse toate anexele, deoarece cunoașterea

20. *IHK Berlin* subliniază că *biroul Grimshaw* a primit, odată cu cererea introductivă, și anexele la care s-a făcut referire. *IHK Berlin* susține că, în conformitate cu formularea și cu sistemul articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000, dreptul destinatarului de a refuza primirea cuprinde numai actele judiciare. Anexele nu reprezintă astfel de acte. Dimpotrivă, ele reprezintă alte documente care trebuie transmise. Conform *IHK Berlin*, în vederea îndeplinirii scopului de a-l informa pe pârât cu privire la obiectul și la motivele acțiunii, nu este necesar să se traducă anexe voluminoase în care eventual doar o singură clauză este importantă. Dovada privind faptele invocate ar urma să fie prezentată pe parcursul procedurii, în acest stadiu fiind posibilă oricând traducerea unor documente care nu au fost traduse la introducerea acțiunii. Obligarea reclaman- tului de a traduce toate anexele s-ar putea

dovedi foarte costisitoare și ar contraveni scopului de accelerare a procedurii urmărit prin regulament.

21. *Guvernul francez* insistă asupra faptului că traducerea tuturor documentelor notificate sau comunicate într-o limbă pe care destinatarul o înțelege reprezintă o condiție necesară pentru apărarea intereselor sale și pentru garantarea dreptului la apărare. De asemenea, el este de părere că toate documentele de notificat sau de comunicat ar trebui supuse aceluiași reguli de transmitere și în special aceluiași obligații de traducere, indiferent dacă este vorba despre acte care trebuie notificate sau comunicate ori despre anexe. Anexele sunt parte integrantă a actului. În plus, articolul 8 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1348/2000 prevede că, atunci când destinatarul refuză documentul de notificat sau de comunicat, autoritatea de destinație returnează autorității de origine documentele a căror traducere este solicitată. Din formularea acestui articol rezultă, așadar, că se poate solicita traducerea nu numai a actului de notificat sau de comunicat, ci și a tuturor documentelor transmise.

22. *Guvernul italian*, făcând trimitere la folosirea substantivului la plural „acte”, este de părere că articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul că destinatarul poate refuza primirea actului de notificat sau de comunicat atunci când anexele la acesta sunt redactate într-o altă limbă decât limba oficială a statului de destinație sau într-o limbă din statul

de origine pe care destinatarul o înțelege. Așadar, destinatarului actului de notificat sau de comunicat trebuie să i se acorde dreptul de a respinge actul, chiar dacă exigențele în materie de traducere prevăzute la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 nu au fost îndeplinite decât cu privire la una sau la câteva anexe.

23. *Guvernul slovac* constată că, având în vedere regimul instaurat de Regulamentul nr. 1348/2000 și în special de considerentele sale, în scopul unei interpretări și al unei aplicări unitare a regulamentului, noțiunea „act de notificat sau de comunicat” se referă nu numai la actul principal, ci în aceeași măsură și la anexele care i-au fost notificate sau comunicate destinatarului împreună cu acest act. Pentru ca destinatarul să poată cunoaște în detaliu actul care i-a fost notificat sau comunicat în cauza de față și astfel să poată să își susțină în mod util drepturile în fața instanței statului membru de origine, este indispensabil ca el să poată cunoaște în mod precis conținutul întregului act de notificat sau de comunicat. Din acest motiv, guvernul slovac este de părere că articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul că destinatarul, în conformitate cu articolul 8 alineatul (1), are dreptul de a refuza primirea unui act de notificat sau de comunicat și în situația în care doar anexele la actul de notificat sau de comunicat nu sunt redactate în limba statului membru de destinație sau în limba din statul membru de origine pe care destinatarul o înțelege.

24. În opinia *guvernului ceh*, anexele la o cerere introductivă formează împreună cu aceasta un tot unitar și trebuie supuse aceluiași regim lingvistic. Această accepțiune rezultă în primul rând din faptul că importanța care revine, în cadrul procedurii, pentru părți și pentru instanță, anexelor la o cerere introductivă justifică interpretarea dreptului la un proces echitabil în sensul că acesta include de asemenea înștiințarea pârâtului cu privire la conținutul anexelor. Anexele trebuie traduse și în cazul în care părți importante din acestea sunt citate de reclamant în cererea introductivă formulată sau sunt evocate în alt mod. Trebuie realizat un echilibru just între părți, ceea ce înseamnă că în cadrul unui litigiu trebuie să fie egalitate de arme. Atunci când reclamantul atașează la cererea introductivă o anexă, se poate considera că el cunoaște conținutul său, iar această posibilitate trebuie să îi fie acordată și pârâtului. Enumerarea părților importante chiar în cererea introductivă nu modifică cu nimic acest drept al pârâtului. Articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 urmează a fi interpretat în sensul că destinatarul are dreptul de a refuza primirea unui act și atunci când doar anexele la o cerere introductivă sunt redactate într-o altă limbă decât limba oficială sau o altă limbă pe care destinatarul o înțelege.

25. *Comisia* arată în primul rând că, de regulă, anexele la o cerere introductivă urmăresc scopul de a furniza informații suplimentare în legătură cu cererea introductivă,

respectiv să documenteze exactitatea informațiilor conținute în cererea introductivă. În consecință, anexele fac, în principiu, parte integrantă din cererea de chemare în judecată. În plus, articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 folosește un termen generic atunci când se referă la un act de notificat sau de comunicat, ceea ce indică existența unei abordări extensive a acestui termen; acesta ar putea cuprinde atât cererea introductivă, cât și anexele aferente. Formularul-tip cuprins în anexa la Regulamentul nr. 1348/2000 nu oferă un răspuns la întrebarea privind semnificația unui act de notificat sau de comunicat.

26. Considerentul (10) al Regulamentului nr. 1348/2000 conține o motivare pentru regimul lingvistic prevăzut la articolul 8 alineatul (1) din acest regulament. Necesitatea efectuării unei traduceri a anexelor trebuie apreciată în funcție de efectele pe care aceasta le are asupra intereselor destinatarului cererii introductive. Prin urmare, nu este necesar să se traducă anexele atunci când conținutul acestora este redat chiar în cererea introductivă. Dimpotrivă, înțelegerea lingvistică a anexelor este necesară pentru prezervarea intereselor destinatarului atunci când cererea introductivă face trimitere la anexe, fără a reda conținutul acestora. În măsura în care anexele ar conține informații necesare pentru prezervarea intereselor destinatarului care nu sunt conținute în cererea introductivă, pârâtul ar putea refuza primirea lor în cazul în care acestea nu sunt traduse.

B — *Cu privire la a doua întrebare preliminară*

27. *Biroul Weiss* arată că nu este în conformitate cu prevederile Regulamentului nr. 1348/2000 condiționarea dreptului de a refuza primirea de încheierea unui contract între destinatar și partea adversă din proces, în care să se fi convenit că limba de corespondență este limba statului membru de origine. O astfel de reglementare nu indică faptul că destinatarul actului de notificat sau de comunicat cunoaște într-adevăr limba statului membru de origine. El ar putea apela, în special în ceea ce privește corespondența purtată, la serviciile unui birou de traduceri. Acordul privind limba contractului nu poate fi asimilat cu acceptarea desfășurării litigiului în limba procedurală respectivă. Desfășurarea unui litigiu presupune în mod normal – tocmai din cauza limbajului juridic de specialitate – cerințe evident sporite în ceea ce privește înțelegerea unei limbi străine de către destinatar decât cele necesitate de desfășurarea unei relații contractuale în domeniul său de activitate.

28. *Biroul Grimshaw* este de părere că articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 nu poate fi interpretat în sensul că se consideră că destinatarul „înțelege” limba unui stat membru de origine doar pentru faptul că, într-un contract încheiat cu reclamantul, în cadrul activității sale profesionale, a convenit că limba de corespondență este limba statului membru de origine. Faptul că, într-un contract încheiat cu reclamantul în cadrul activității sale profesionale, destinatarul unui act a convenit că limba de corespondență este limba statului membru de origine reprezintă doar un indiciu pentru

cunoașterea unei limbi. A proceda la comunicarea sau la notificarea unui act pe baza unor indicii ar constitui o violare a dreptului de a fi ascultat. Faptul că destinatarul a convenit în cadrul unui contract că limba de corespondență este limba statului membru de origine nu înseamnă însă că el înțelege într-adevăr această limbă. Nici nu se poate justifica în plan dogmatic de ce o înțelegere contractuală între persoane de drept privat care, conform voinței părților, ar trebui să găsească aplicare numai în ceea ce privește desfășurarea normală a relațiilor contractuale între aceste persoane de drept privat ar trebui să aibă un efect restrictiv asupra dreptului public subiectiv de a fi ascultat, pe care destinatarul îl are față de instanțele judecătorești în cadrul activității acestora de desfășurare a puterii publice.

29. *IHK Berlin* este de părere că acordul părților de a folosi o anumită limbă în cadrul unui raport juridic devenit litigios are prioritate în fața articolului 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1348/2000. Un astfel de acord creează prezumția efectivă că destinatarul înțelege un act atunci când acesta se referă la raportul juridic concret și când este redactat în limba convenită. Dacă părțile au convenit ce limbă este aplicabilă raportului lor juridic, aceasta este de natură a contribui la o bună desfășurare a raporturilor contractuale și are importanță și în cazul în care s-ar ajunge la o situație conflictuală sau chiar la o acțiune în justiție. Printr-o astfel de stipulare, părțile au renunțat în mod reciproc să se prevaleze de articolul 8 alineatul

(1) litera (b) din Regulamentul nr. 1348/2000 în cazul primirii unui act redactat în limba contractului.

30. *Guvernul francez* a susținut că este de competența instanțelor naționale să aprecieze, plecând de la situația de fapt din speță, dacă limba statului membru de origine poate fi considerată ca fiind o limbă înțeleasă de către destinatar în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1348/2000. În această privință, împrejurarea că părțile au ales ca limbă de corespondență limba statului membru de origine ar putea constitui un punct de vedere care să fie luat în considerare.

31. Numai această împrejurare nu este însă suficientă pentru a considera limba statului membru de origine drept limbă înțeleasă de destinatar, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1348/2000 și de a dispensa instanța națională de efectuarea unei verificări *in concreto*. Dacă limba statului membru de origine ar putea fi într-adevăr considerată ca fiind o limbă înțeleasă de destinatar, plecând doar de la o clauză contractuală, conform căreia corespondența urmează a se purta în această limbă, s-ar crea o prezumție legală care ar depăși cu mult prevederile regulamentului.

32. Potrivit *guvernului italian*, articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul că destinatarul

are dreptul de a refuza primirea unui act de notificat sau de comunicat, respectiv a anexelor la acest act care nu sunt redactate în limba oficială a statului membru de destinație sau într-o limbă a statului membru de origine pe care destinatarul o înțelege; în această privință, limba contractului aleasă de părți pentru desfășurarea corespondenței nu are nicio relevanță, chiar și atunci când anexele la acest act îi sunt notificate sau comunicate destinatarului în limba aleasă prin contract. Dreptul de a respinge un act redactat într-o altă limbă decât cea înțeleasă de destinatar nu poate fi înlăturat doar pentru că părțile au ales să poarte corespondența în acea limbă. Putem pune sub semnul îndoielii ideea conform căreia stipularea unei limbi are efecte obligatorii pentru partenerul contractual în ceea ce privește folosirea acesteia și într-un stadiu în care apar dificultăți legate de derularea contractului, în special atunci când conflictul între părți se desfășoară în fața instanței.

33. În opinia *guvernului slovac*, articolul 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1348/2000 nu poate fi interpretat în sensul că destinatarul „înțelege” limba statului de origine doar datorită faptului că între el și reclamant a fost încheiat un acord conform căruia corespondența în cadrul activității lor profesionale urmează a se desfășura în limba statului membru de origine. Republica Slovacă este de părere că existența unui acord privat între destinatar și reclamant referitor la desfășurarea corespondenței în cadrul activității lor profesionale în limba statului membru de origine nu este relevantă

pentru obiectivul asigurării unei notificări sau a unei comunicări corespunzătoare în sensul prevăzut de regulament.

34. *Guvernul ceh* este de părere că acordul privind folosirea unei anumite limbi în cadrul activității profesionale nu implică neapărat cunoașterea limbii la un nivel corespunzător scopurilor prevăzute la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000. Acordul dintre părți privind folosirea unei anumite limbi poate fi luat în considerare de către instanță pentru a verifica dacă refuzul de a primi un act reprezintă un abuz de drept, însă nu poate să ofere singur un răspuns lipsit de echivoc la această întrebare. Acceptarea folosirii unei anumite limbi în corespondența dintre două întreprinderi nu înseamnă totuși că amândouă părțile înțeleg limba la un nivel care să le permită să își apere eficient drepturile în cadrul unei proceduri, în care cererea introductivă și anexele sunt redactate într-o anumită limbă. Așadar, guvernul ceh propune să se dea un răspuns negativ la cea de a doua întrebare.

35. *Comisia* arată că nici Regulamentul nr. 1348/2000 în general, nici articolul 8 alineatul (1) în special nu indică faptul că întrebarea dacă destinatarul „înțelege” limba statului membru de origine urmează a fi analizată pe baza unei prezumții, și nu pe baza unui drept efectiv. Cuvântul „înțelege” vizează o stare de fapt obiectivă, și nu o simplă supoziție, chiar dacă aceasta s-ar putea baza pe anumite indicii – cum ar fi, de

exemplu, înțelegerea contractuală cu privire la limba de corespondență. În aceste condiții, faptul că, în cazul de față, destinatarul a stabilit, într-un contract încheiat cu reclamanta în cadrul activității sale profesionale, că limba de corespondență este limba statului membru de origine nu poate fi reținut decât cu titlu informativ pentru a indica faptul că această limbă este înțeleasă; acest acord nu reprezintă însă, singur, o dovadă suficientă pentru faptul că destinatarul înțelege efectiv limba statului membru de origine.

C — Cu privire la a treia întrebare preliminară

36. *Biroul Weiss* subliniază că, în ipoteza în care dreptul de a refuza primirea anexelor netraduse ar depinde de întocmirea acestora în limba convenită a contractului și de referirea acestora la obiectul contractului, pârâtul ar trebui să se decidă într-un interval scurt de timp dacă va exercita sau nu va exercita dreptul său de a refuza primirea, fără ca, în baza unei traduceri, să poată stabili dacă aceste condiții sunt îndeplinite și, în special, dacă există o legătură cu raportul contractual. Nu se poate totuși atribui pârâtului intenția de a-și îngădi dreptul de a fi ascultat prin aceea că renunță la a fi informat în legătură cu obiectul litigiului într-o limbă pe care (în mod normal) o înțelege, doar pentru că s-a angajat să execute contractul într-o anumită limbă.

37. *Biroul Grimshaw* precizează că, în ipoteza în care articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 ar trebui interpretat în sensul că destinatarul nu se poate prevala de această dispoziție pentru a refuza primirea cererii introductive atunci când, într-un contract încheiat în cadrul activității sale profesionale, a ales ca limbă de corespondență limba statului membru de origine, iar anexele transmise fac referire la această corespondență și sunt redactate în limba convenită, ar însemna să se includă în domeniul de aplicare al articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 judecata de valoare dacă comportamentul părâtului este sau nu este de rea-credință. Articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 nu poate fi interpretat în sensul că destinatarul nu poate, prin invocarea acestui articol, să refuze primirea unor astfel de anexe la o cerere introductivă care nu sunt redactate în limba statului membru de destinație sau într-o limbă din statul membru de origine pe care destinatarul o înțelege atunci când, într-un contract încheiat cu reclamantul în cadrul activității sale profesionale, a stabilit că limba de corespondență este limba statului membru de origine, iar anexele transmise fac referire la această corespondență și sunt redactate în limba convenită.

38. *IHK Berlin* consideră că destinatarul nu poate, prin invocarea articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000, să refuze primirea unor anexe la un act atunci când, într-un contract încheiat cu expeditorul în cadrul activității sale profesionale, a stabilit că limba de corespondență este

limba statului membru de origine, iar anexele transmise fac referire la această corespondență și sunt redactate în limba convenită. Într-un astfel de caz, exercitarea dreptului de a refuza primirea ar reprezenta un act de rea-credință.

39. *Guvernul francez*, referindu-se la formularea articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000, estimează că destinatarul are dreptul de a refuza primirea unui act și a anexelor aferente atunci când acestea sunt redactate în limba convenită de părți ca fiind limba de corespondență, iar această limbă nu este o limbă a statului membru de destinație sau o limbă a statului membru de origine pe care destinatarul o înțelege. În consecință, nu se poate face o excepție, direct sau indirect, de la dreptul de a refuza primirea unui act atunci când acesta este redactat într-o altă limbă decât cea prevăzută la articolul 8 din Regulamentul nr. 1348/2000. O altă interpretare ar putea aduce atingere deplinei eficiențe a regulamentului.

40. *Guvernul italian* consideră că exercitarea dreptului de a refuza primirea poate fi considerată un act de rea-credință numai în cazul în care anexele sunt redactate în mod complet în actul judiciar tradus în limba destinatarului sau când aceste anexe, independent de efectuarea notificării sau comunicării, au fost deja cunoscute în totalitate de către destinatar, deoarece ele au fost incluse în totalitate în corespondența dintre părți care, conform voinței lor, a fost desfășurată în limba statului membru de origine. Aceste două condiții nu sunt însă întrunite în cazul

de față. Refuzul destinatarului de a primi actul trebuie considerat ca fiind legitim. Din acest punct de vedere, a doua parte a celei de a treia întrebări preliminare, care presupune existența unor circumstanțe concrete excluse de instanța de trimitere, trebuie considerată ca fiind inacceptabilă deoarece este lipsită de relevanță în ceea ce privește decizia.

41. Potrivit *guvernului slovac*, articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul că destinatarul are dreptul de a refuza primirea unui act de notificat sau de comunicat, respectiv a anexelor la acest act care nu sunt redactate în limba oficială a statului membru de destinație sau într-o limbă a statului membru de origine pe care destinatarul o înțelege; în această privință, limba contractului aleasă de părți pentru desfășurarea corespondenței nu are nicio relevanță, chiar și atunci când anexele la acest act îi sunt notificate sau comunicate destinatarului în limba aleasă prin contract.

42. În ceea ce privește a treia întrebare preliminară, *guvernul ceh* face referire la precizările făcute în legătură cu a doua întrebare și arată că răspunsul la a treia întrebare este cuprins deja în răspunsul la a doua întrebare.

43. *Comisia* își întemeiază analiza pe formularea considerentului (10) al Regulamentului nr. 1348/2000 și împărtășește de asemenea

punctul de vedere că interesele destinatarului unui act sunt protejate în mod suficient atunci când acesta cunoaște sau ar putea cunoaște conținutul anexelor netraduse. În cadrul acțiunii principale, clauza contractuală privind limba ce urmează a fi folosită se referă nu numai la corespondența dintre părți, ci și la cea purtată cu autorități și instituții publice. Aceasta cuprinde corespondența purtată în cazul unor divergențe de opinie privind obligațiile contractuale, precum și cea purtată în legătură cu o procedură judiciară. Cu toate acestea, *Comisia* precizează că ar putea fi oportună interpretarea diferită a unei clauze contractuale încheiate între o parte aflată în situație de inferioritate și, respectiv, una aflată în situație de superioritate, la fel ca în cazul unui contract între o întreprindere și un consumator.

V — Aprecierea avocatului general

A — *Considerații introductive*

44. Scopul primordial urmărit de Regulamentul nr. 1348/2000 îl reprezintă ameliorarea și accelerarea transmiterii actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială între statele membre, care sunt notificate sau comunicate într-un alt stat membru. Această transmitere ameliorată și accelerată va asigura indirect „buna funcțio-

nare a pieței interne”³. Această afirmație este valabilă pentru toate litigiile în materie civilă și comercială, de exemplu, pentru litigiul rezultat din contracte încheiate între furnizori, din contracte încheiate între o întreprindere și un consumator și chiar dintr-o faptă ilicită. Trebuie subliniat că noțiunea de materie civilă și comercială în sensul prevăzut de Regulamentul nr. 1348/2000 nu corespunde celei reglementate în dreptul național⁴.

45. În această cauză au fost adresate trei întrebări preliminare. Prima întrebare preliminară este de importanță generală în ceea ce privește notificarea sau comunicarea în toate cauzele în materie civilă și comercială. În schimb, a doua și a treia întrebare preliminară vor fi restrânse la domeniul special al notificării sau al comunicării contractelor care au fost încheiate între furnizori.

3 — Concluziile avocatului general Stix-Hackl prezentate la 28 iunie 2005 în cauza Leffler (Hotărârea din 8 noiembrie 2005, C-443/03, Rec., p. I-9611, punctul 19).

4 — A se vedea Rijavec, „Pomen sodb Sodišča ES za opredelitev pojma civilne ali gospodarske zadeve z mednarodnim elementom”, în *Podjetje in Delo* — PiD 32 (2007), p. 1147 (p. 1151 și următoarele), Mayr/Czernich, *Europäisches Zivilprozessrecht, eine Einführung*, 2006, p. 55 și următoarele. Ce se înțelege prin materie civilă și comercială se stabilește de Curtea de Justiție independent de regulamentul. Noțiunea de materie civilă și comercială trebuie considerată ca fiind o noțiune autonomă, ce trebuie interpretată prin referire, pe de o parte, la obiectivele și la sistemul Convenției privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială și, pe de altă parte, la principiile generale care reies din ansamblul sistemelor juridice naționale (Hotărârea din 14 noiembrie 2002, Baten, C-271/00, Rec., p. I-10489, punctul 28), ceea ce înseamnă că pentru interpretarea acestuia nu este relevant dreptul național al vreunui stat membru. Se poate face referire la jurisprudența Curții referitoare la Convenția privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială și cu privire la Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74) pentru a determina dacă ne aflăm în prezența unei materii civile și comerciale, în sensul prevăzut de Regulamentul nr. 1348/2000 [Jastrow, „Europäische Zustellungsverordnung”, în Gebauer/Wiedmann, *Zivilrecht unter europäischem Einfluss*, 2005, p. 1284, și Heiderhoff, „Verordnung (EG) Nr. 1348/2000 des Rates vom 29. Mai 2000 über die Zustellung gerichtlicher und außergerichtlicher Schriftstücke in Zivil- oder Handelssachen in den Mitgliedstaaten”, în Rauscher (ed.), *Europäisches Zivilprozessrechts, Kommentar*, volumul 2, ediția a 2-a, 2006, p. 1185].

46. Conform doctrinei, în încercarea de a găsi un compromis între interesele reclamantului privind o notificare sau o comunicare promptă și economică și cele ale pârâtului de a cunoaște conținutul acțiunii înaintate împotriva lui, Regulamentul nr. 1348/2000 renunță la traduceri costisitoare și care constituie o risipă de timp atunci când destinatarul înțelege limba statului membru de origine⁵.

47. Trebuie reținut că transmiterea și notificarea sau comunicarea actelor se găsesc în zona de conflict între principiile privind accesul la justiție, protecția jurisdicțională a pârâtului și economia procesului. Atingerarea scopurilor menționate mai sus este problematică, în măsura în care o accelerare a transmiterii actelor afectează protecția asigurată pârâtului, de exemplu, atunci când pârâtului nu îi mai poate fi garantată organizarea eficientă a apărării – din motive lingvistice, motive legate de timp sau din alte motive. Pe de altă parte, protecția jurisdicțională a drepturilor pârâtului nu poate avea ca efect privarea reclamantului de dreptul la un judecător, de exemplu, pentru că pârâtul

5 — A se vedea Stadler, „Neues europäisches Zustellungsrecht”, în *IPRax*, 21 (2001), p. 514 (517). În această dispoziție poate fi observată o evoluție esențială a dreptului comunitar privind notificarea și comunicarea. Obligația privind traducerea actelor redactate într-o limbă străină în limba oficială a statului membru de destinație se deduce în cadrul dreptului internațional public din suveranitatea statului în care au loc notificarea și comunicarea [Bajons, „Internationale Zustellung und Recht auf Verteidigung”, în *Wege zur Globalisierung des Rechts: Festschrift für Rolf A. Schütze zum 65. Geburtstag*, 1999, p. 49 (71)].

poate întârzia notificarea sau comunicarea⁶. Trebuie subliniat în mod expres că protecția părâtului, respectiv dreptul de a fi ascultat, prevalează asupra principiului economiei procesului. Alegerea unei forme simplificate a notificării sau a comunicării internaționale în cadrul Regulamentului nr. 1348/2000 nu trebuie să aducă atingere garanțiilor judiciare ale părâtului, adică, în speță, destinatarului⁷.

48. În această cauză se pune în egală măsură problema cunoașterii limbii statului membru de origine de către destinatarul din statul membru de destinație. Comisia a atenționat deja în cadrul unui studiu în legătură cu problema cercetării cunoștințelor lingvistice și a stabilit că motivarea lipsei cunoașterii limbii din statul membru de origine reprezintă problema de fond în ceea ce privește refuzul notificării sau comunicării⁸.

49. Conform Regulamentului nr. 1348/2000, notificarea sau comunicarea actelor netra-

duse nu atrage sancțiunea nulității⁹. Lipsa traducerii poate fi remediată¹⁰. Curtea a hotărât că articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 va fi interpretat în sensul că „expeditorul unui act care a fost respins de către destinatar pentru motivul că acesta nu a fost redactat într-o limbă oficială a statului membru de destinație sau într-o limbă a statului membru de origine pe care destinatarul o înțelege poate să remedieze acest defect prin transmiterea traducerii solicitate”¹¹.

50. În opinia Curții de Justiție, articolul 8 din Regulamentul nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul „că, atunci când destinatarul unui act a refuzat primirea acestuia pentru motivul că acesta nu a fost redactat într-o limbă oficială a statului membru de destinație sau într-o limbă a statului membru de origine pe care destinatarul o înțelege, acest defect poate fi remediat prin transmiterea în cel mai scurt timp posibil a traducerii actului conform modalităților prevăzute de regulamentul; instanța națională, pentru rezolvarea

6 — Concluziile avocatului general Stix-Hackl prezentate la 28 iunie 2005 în cauza Leffler, citată anterior, punctul 20.

7 — A se vedea Bajons, *op. cit.* la nota de subsol 5, p. 49 (67). Autoarea subliniază că principiul dreptului reciproc al părților de a fi ascultate cuprinde, referitor la părât, posibilitatea de a lua cunoștință de conținutul actelor ce i-au fost transmise. Aceasta presupune cel puțin că el poate să recunoască tipul actelor respective.

8 — Comisia, *Study on the application of Council Regulation 1348/2000 on the service of judicial and extra judicial documents in civil or commercial matters*, 2000, p. 41 și următoarele.

9 — A se vedea în acest sens Sujeci, „Das Übersetzungserfordernis und dessen Heilung nach der Europäischen Zustellungsverordnung: Entscheidung des Europäischen Gerichtshofes vom 8. November 2005”, în *ZEuP*, 15 (2007), p. 353 (359), cu trimitere la Concluziile avocatului general Stix-Hackl prezentate la 28 iunie 2005 în cauza Leffler, citată anterior, punctul 36. A se vedea de asemenea și Rösler, Siepmann, „Zum Sprachenproblem im Europäischen Zustellungsrecht”, în *NJW*, 2006, p. 475 (476), și De Leval/Lebois, „Signifier en Europe sur la base du Règlement 1348/2000; bilan après un an et demi d'application”, în *Imperat lex: liber amicorum Pierre Marchal*, 2003, p. 261 (274).

10 — A se vedea în acest sens Hotărârea Leffler (citată la nota de subsol 3, punctele 38, 39 și 53). A se vedea în legătură cu notificarea conform Convenției din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială și Gaudemet-Tallon, *Compétence et exécution des jugements en Europe: règlement no 44/2001: Conventions de Bruxelles et de Lugano*, ediția a 3-a, 2003, p. 338.

11 — Hotărârea Leffler (citată la nota de subsol 3, punctul 53). Această cauză este una dintre puținele care analizează articolul 8 din Regulamentul nr. 1348/2000. În doctrină a fost constat în mod corect că exercitarea dreptului de a refuza primirea nu atrage nevalabilitatea notificării efectuate [Rösler, Siepmann, *op. cit.* la nota de subsol 9, p. 475 (476)].

problemelor legate de remedierea lipsei traducerii și care nu sunt reglementate în regulament, astfel cum acesta este interpretat de Curte, va aplica dreptul său procedural național și în același timp se va asigura de menținerea eficienței depline a regulamentului, având în vedere obiectivele acestuia”¹².

51. Bundesgerichtshof arată că, în conformitate cu dreptul german, cererea introductivă propriu-zisă, împreună cu anexele la care se face referire în cadrul acesteia și care sunt atașate la aceasta, formează un tot unitar, astfel încât și anexele fac parte integrantă din cererea introductivă¹³. Pentru garantarea dreptului de a fi ascultat, pârâtul trebuie să primească în același timp cu acțiunea notificată sau comunicată toate informațiile care îi sunt necesare pentru a lua decizia dacă se va apăra și cum se va apăra împotriva acestei acțiuni¹⁴.

B — Cu privire la prima întrebare preliminară

52. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere urmărește să afle, în

esență, dacă dreptul de a refuza primirea unui „act”, existent în baza articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 se referă doar la cererea introductivă sau se aplică și în privința anexelor la aceasta.

53. Această întrebare este formulată în termeni generali și se referă la toate litigiile în materie civilă și comercială. Așa cum se arată la punctul 44 de mai sus, noțiunea de materie civilă și comercială în accepțiunea Regulamentului nr. 1348/2000 nu corespunde celei folosite în dreptul național¹⁵.

54. Cu excepția IHK Berlin, toți participanții au fost de părere că articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul că, în cazul notificării sau comunicării unei acțiuni în cadrul unei proceduri civile, termenul „act” înglobează și anexele.

55. Noțiunea generică (*genus*) „act” nu este definită în cadrul acestui regulament. Având în vedere ordonanța de trimitere, comentariile din doctrină¹⁶, argumentele Comisiei

12 — Hotărârea Leffler (citată la nota de subsol 3, punctul 71). A se vedea de asemenea comentariul privind lipsa de valabilitate a notificării și remedierea notificării și comunicării în Eckelmans, „Signification et notification”, în *Revue de droit commercial belge — RDC*, 2006, p. 362 (367).

13 — A se vedea Sujecki, „Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht”, în *EuZW*, 18 (2007), p. 363 (364).

14 — Ordonanța de trimitere a Bundesgerichtshof, cauza VII ZR 164/05, punctul 13 și următoarele, accesibilă la pagina de internet www.bundesgerichtshof.de. În această hotărâre se face referire la articolele 131 și 253 din Codul de procedură civilă german (ZPO).

15 — A se vedea Rijavec, *op. cit.* la nota de subsol 4, p. 1151 și următoarele, Mayr/Czernich, *op. cit.* la nota de subsol 4, p. 55 și următoarele, Jastrow, *op. cit.* la nota de subsol 4, p. 1284, și Heiderhoff, *op. cit.* la nota de subsol 4, p. 1185.

16 — Sujecki, „Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht”, p. 364, și Lebois, „L’amorce d’un droit procédural européen: les règlements 1348/2000 et 1206/2001 en matière de signification, notification et de preuves face au procès social”, în de Leval, Hubin, *Espace judiciaire et social européen: actes du colloque des 5 et 6 novembre 2001*, p. 327 (339 și următoarele). În ultimul articol se subliniază că deja în dreptul procedural național al unor state membre (Spania, Regatul Unit, Belgia, Țările de Jos) există diferențe în ceea ce privește procedura civilă în fața instanțelor ordinare și a celei în materia dreptului muncii cu privire la conținutul și la amploarea memoriilor și a anexelor aferente cu care se inițiază procedura.

și ale guvernului slovac, din care rezultă că dreptul procesual nu are un caracter unitar în statele membre, noțiunea „act”, în sensul prevăzut de Regulamentul nr. 1348/2000, trebuie să fie definită în dreptul comunitar în mod unitar și autonom. În principiu, sistemul juridic comunitar definește noțiuni aparținând dreptului primar și dreptului derivat fără a apela la unul sau la mai multe sisteme juridice naționale, în măsura în care această definiție nu este prevăzută în mod explicit în reglementarea respectivă¹⁷. Articolul 8 din Regulamentul nr. 1348/2000 nu conține însă nicio trimitere la dreptul procesual al statelor membre. Conform jurisprudenței constante a Curții, termenii din cuprinsul unei dispoziții din dreptul comunitar care nu face trimitere expresă la dreptul național al statului membru în ceea ce privește interpretarea sensului și întinderii sale se interpretează, de regulă, într-un mod autonom și unitar în întreaga Comunitate, interpretare ce trebuie să țină seama de contextul de reglementare și de obiectivul urmărit prin acea reglementare¹⁸.

56. Formularea reglementării și argumentele sistematice pledează pentru o interpretare extensivă a noțiunii „act” în cauză în cadrul dreptului procesual civil național și pentru existența unui drept al destinatarului de a refuza primirea, în conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul

nr. 1348/2000, atunci când doar anexele unui act de notificat sau de comunicat nu sunt redactate în limba statului membru de destinație sau într-o limbă din statul membru de origine pe care destinatarul o înțelege.

57. Simpla împrejurare că regulamentul, în mod normal, folosește termenul „act” în mod generic și fără a face mențiune la o eventuală îngrădire a acestuia ar trebui să pledeze în favoarea — iar în această privință suntem de acord cu observațiile făcute de biroul Weiss, de biroul Grimshaw, de guvernele ceh, francez, italian și slovac — unei interpretări extensive a acestui termen în cadrul procedurii civile și, în consecință, în favoarea tezei conform căreia, cel puțin în principiu, regulamentul a vrut să includă în domeniul său de aplicare nu numai memoriile, ci și toate anexele la o cerere introductivă în cadrul unei proceduri civile¹⁹. În plus, în acest regulament nu se face referire la noțiunea „memoriu”.

17 — A se vedea Hotărârea din 14 ianuarie 1982, Corman (64/81, Rec., p. 13, punctul 8), și Hotărârea din 2 aprilie 1998, EMU Tabac și alții (C-296/95, Rec., p. I-1605, punctul 30). Noțiunile din dreptul comunitar nu pot fi definite prin trimitere la reglementările statelor membre (Hotărârea din 23 martie 1982, Levin, 53/81, Rec., p. 1035, punctul 10 și următoarele, Schütz/Bruha/König, *Casebook Europarecht*, 2004, p. 451 și următoarea).

18 — A se vedea Concluziile noastre prezentate la 3 mai 2007 în cauza ZF Zefeser (C-62/06, Rep., p. I-11995, punctul 32).

19 — A se vedea și Concluziile avocatului general Tizzano prezentate la 20 septembrie 2001 în cauza Leitner (Hotărârea din 12 martie 2002, C-168/00, Rec., p. I-2631, punctul 29), care a ajuns la o concluzie asemănătoare cu privire la interpretarea articolului 5 alineatul (2) din Directiva 90/314/CEE a Consiliului din 13 iunie 1990 privind pachetele de servicii pentru călătorii, vacanțe și circuite (JO L 158, p. 59, Ediție specială, 13/vol. 9, p. 248). În această cauză, noțiunea de interpretat a fost aceea de prejudiciu. Avocatul general a constatat la punctul 29 din concluzii: „Simpla împrejurare că, în mod normal, termenul «prejudiciu» este folosit într-un mod general și fără a se face mențiune la o eventuală îngrădire a acestuia ar trebui să pledeze în favoarea — iar în această privință suntem de acord cu observațiile făcute de Comisie și de guvernul belgian — unei interpretări extensive a acestui termen și, în consecință, în favoarea tezei conform căreia, cel puțin în principiu, directiva a vrut să includă în domeniul său de aplicare toate tipurile de prejudicii aflate în raport de cauzalitate cu neexecutarea sau cu executarea necorespunzătoare a contractului”.

58. Scopul notificării în cadrul procedurii civile este acela de a asigura cunoașterea de către destinatarul notificării a conținutului actului în interesul asigurării dreptului de a fi ascultat. Aceasta presupune că destinatarul este în măsură să înțeleagă actul²⁰. Întrucât, în ciuda poziției dominante a limbii engleze în cadrul relațiilor comerciale și juridice internaționale, nu există o *lingua franca* modernă, trebuie ca la notificarea și comunicarea formală a unei cereri introductive și a anexelor la aceasta să fie atașată o traducere care să îi furnizeze destinatarului cunoștințele necesare privind actul de notificat sau de comunicat²¹. În această ordine de idei, anexele la o cerere introductivă sunt văzute ca accesorii ale acesteia și sunt supuse principiului general de drept *accessio cedit principali*²².

59. Acestei interpretări nu îi poate fi opusă nici mențiunea privind formularul-tip cuprins în anexa la Regulamentul nr. 1348/2000. Chiar și formularul-tip cuprins în anexa la Regulamentul nr. 1348/2000 face trimitere, la punctul 6 denumit „Actul de notificat sau comunicat”, subpunctul 6.4, la „Numărul anexelor”. Astfel cum menționează Comisia în mod întemeiat, aceasta poate fi un indiciu

pentru o abordare extensivă a termenului „act” pentru că anexele sunt situate aici într-o legătura strânsă cu modul în care este tratat în practică actul de notificat sau de comunicat. În mod întemeiat, biroul Weiss arată că, în practică, în cadrul procedurii civile, anexele nu sunt reluate în întregime în cererea introductivă, ci sunt doar schițate în părțile esențiale, astfel încât acestea sunt numai evocate în cadrul cererii introductive. Din acest motiv, principiul contradictorialității impune și o traducere a anexelor, pentru că altfel, în cadrul procedurii civile, nu ar fi posibilă înțelegerea deplină a argumentelor părților.

60. Tribunalul de Primă Instanță și-a exprimat deja punctul de vedere că, în cadrul unei acțiuni directe, „anexele la înscrisurile unei alte părți sau ale unui intervenient urmează, în principiu, a fi traduse în limba de procedură. Aceste prevederi au în primul rând scopul de a proteja interesele unei părți care ar dori să pună în discuție legalitatea unei măsuri administrative emise de instanțele comunitare, independent de limba folosită de respectivul organism, în special în cadrul procedurii precontencioase”²³.

61. Prin traducerea actelor, care într-o procedură civilă sunt atât cererea introductivă, cât

20 — Heß, „Neue Formen der Rechtshilfe in Zivilsachen im europäischen Justizraum”, în *Recht der Wirtschaft und der Arbeit in Europa: Gedächtnisschrift für Wolfgang Blomeyer*, 2004, p. 617 (629), vorbește chiar de obligativitatea traducerii actului și a informațiilor care îi sunt atașate în limba locului notificării și comunicării.

21 — A se vedea Schütze, „Übersetzungen im europäischen und internationalen Zivilprozessrecht — Probleme der Zustellung”, în *RIW*, 2006, p. 352 (355).

22 — În anumite sisteme de drept, în locul adagiului *accessio cedit principali*, este utilizat adagiul *accessorium sequitur principale*. Sensul celor două adagii este urmărirea de către cauza accesorie a sorții cauzei principale (Benke/Meissel, *Juristenlatein*, ediția a 2-a, 2002, Viena, p. 4).

23 — Ordonanța Tribunalului de Primă Instanță din 26 iunie 1996, BP Chemicals/Comisia (T-11/95, Rec., p. II-599, punctul 9). Tribunalul a respins cererea a două interveniente italiene de a nu se efectua traducerea în limba de procedură, engleza, a anexelor la cererea lor de intervenție.

și anexele, se asigură protecția jurisdicțională a părâtului. Totuși, anexele ar putea fi extrem de lungi și s-ar putea considera inadecvată cererea de a traduce anexele mai voluminoase la o cerere introductivă. Regulamentul de procedură al Curții de Justiție prevede la articolul 29 alineatul (3) al treilea paragraf, pentru cazul în care la cererea introductivă sunt atașate anexe, respectiv înscrisuri voluminoase, că „[...] în cazul înscrisurilor voluminoase, pot fi depuse traduceri în extras. Curtea poate oricând să impună depunerea unei traduceri extinse sau integrale, din oficiu sau la cererea uneia dintre părți”.

privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune²⁴. Având în vedere dreptul părâtului de a fi ascultat și, în general, protecția jurisdicțională a părâtului, considerăm că o astfel de soluție nu poate fi considerată ca fiind adecvată în cazul notificării în materie civilă și comercială. Ne putem imagina ușor cazul de zi cu zi al unui consumator care încheie, în spațiul comunitar, un contract de consum cu o întreprindere, care conține o clauză abuzivă de atribuire a competențelor²⁵ și căruia îi este impusă limba furnizorului. Nu poate fi de așteptat ca un consumator mediu să cunoască limba statului membru străin.

62. O astfel de soluție ar putea fi adoptată și în cazul notificării sau comunicării transfrontaliere în materie civilă și comercială. În cazul anexelor voluminoase, care nu sunt redactate în limba statului membru de destinație sau într-o limbă a statului membru de origine pe care destinatarul o înțelege, traducerea ar putea fi limitată la extrase, la care să se facă referire în cererea introductivă. Soluții asemănătoare prevede și articolul 52 alineatul (2) din Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985 între guvernele statelor din Uniunea Economică Benelux, Republicii Federale Germania și Republicii Franceze

63. Dreptul destinatarului de a dispune traducerea unor acte nu poate fi însă în niciun caz astfel interpretat încât să se contravină obiectivului urmărit de Regulamentul nr. 1348/2000, care constă în asigurarea ameliorării și accelerării transmiterii actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială între statele membre²⁶.

64. Astfel cum s-a menționat deja, lipsa traducerii unui act, care cuprinde *in concreto*

24 — JO 2000, L 239, p. 19, Ediție specială, 19/vol. 1, p. 183. Textul articolului 52 alineatul (2) din această convenție prevede: „Când există motiv să se presupună că destinatarul nu înțelege limba în care este redactat documentul, documentul – sau cel puțin pasajele importante – trebuie tradus în limba sau într-una dintre limbile părții contractante pe al cărei teritoriu se află destinatarul. Dacă autoritatea care expediază documentul are cunoștință că destinatarul înțelege numai o altă limbă, documentul – sau cel puțin pasajele importante din acesta – trebuie tradus în limba respectivă”.

25 — În legătură cu clauzele abuzive de atribuire a competențelor, a se vedea Hotărârea din 27 iunie 2000, Océano Grupo Editorial și Salvat Editores (C-240/98-C-244/98, Rec., p. I-4941).

26 — A se vedea punctul 44 din prezentele concluzii.

în dreptul procesual german atât cererea introductivă, cât și anexele aferente, poate fi remediată printr-o notificare și o comunicare ulterioară a traducerii anexelor, respectiv, în cazul anexelor voluminoase, printr-o notificare și o comunicare ulterioară a traducerii extraselor, la care se face referire în mod explicit în motivarea cererii introductive²⁷.

65. Din aceste motive, propunem ca la prima întrebare preliminară să se răspundă după cum urmează: articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul că, în cazul notificării sau comunicării unui act și a anexelor aferente, în conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000, destinatarul are dreptul de a refuza primirea doar atunci când anexele la un act de notificat sau de comunicat nu sunt redactate în limba statului membru de destinație sau într-o limbă din statul membru de origine pe care destinatarul o înțelege.

C — Cu privire la a doua întrebare preliminară

66. Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere urmărește să afle, în esență, dacă se poate prezuma că destinatarul

„înțelege” limba statului membru de origine în sensul prevăzut la articolul 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1348/2000 atunci când, în baza unui contract încheiat în cadrul activităților sale profesionale, s-a stabilit folosirea acelei limbi atât în corespondența reciprocă, cât și în cea cu autoritățile și instituțiile publice.

67. Potrivit doctrinei germane, modalitatea de formulare a articolului 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1348/2000, conform căruia destinatarul poate refuza să primească actul de notificat sau de comunicat dacă acesta este redactat într-o altă limbă decât o limbă a statului membru de origine pe care destinatarul o înțelege, nu oferă interpretului decât puține elemente solide²⁸.

68. Notificările și comunicările se găsesc în aria de conflict între principiile privind accesul la justiție, protecția jurisdicțională a pârâtului și economia procesului: în cadrul procedurii civile ele permit reclamantului accesul la justiție. Astfel, în anumite sisteme juridice, notificarea sau comunicarea poate da dreptul la invocarea excepției de litispendență și servește la respectarea termenelor.

²⁷ — A se vedea în acest sens Hotărârea Leffler (citată la nota de subsol 3, punctele 38-53) și de asemenea Szejcki, „Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht”, p. 364, care nu tratează însă problematica legată de anexele voluminoase și problema legată de economia procesului (durata și costurile traducerii).

²⁸ — Lindacher, „Europäisches Zustellungsrecht — die VO (EG) Nr. 1348/2000: Fortschritt, Auslegungsbedarf, Problemausblendung”, în *Zeitschrift für Zivilprozess*, volumul 114 (2001), p. 179 (187). Autorul propune, pentru interpretarea articolului 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1348/2000, să nu se plece de la cunoștințele individuale lingvistice pentru a face criteriul practicabil și previzibil. Dimpotrivă, ar trebui cristalizate criterii generale și deja confirmate. Conform acestei păreri, se poate reține, în orice caz, existența unei limbi a statului membru de origine pe care destinatarul o înțelege atunci când destinatarul însuși este un resortisant al statului membru de origine. În acest sens ar trebui decis și dacă destinatarul este un resortisant al unui stat a cărui limbă este identică cu limba statului membru de origine.

Pe de altă parte, pârâtul este informat prin înmânarea cererii introductive de intentarea acțiunii — prin aceasta fiindu-i prezervat dreptul de a fi ascultat²⁹. În cadrul prevederilor privind notificarea sau comunicarea este necesar ca între aceste drepturi procesuale fundamentale să existe un echilibru³⁰. Pentru aceasta este necesar, pe de o parte, ca prevederile privind notificarea sau comunicarea să nu aducă atingere în mod disproporționat protecției jurisdicționale a pârâtului și în același timp să permită derularea rapidă a procedurii. Pe de altă parte, nu trebuie ca protecția jurisdicțională a pârâtului să atingă o întindere care să facă imposibilă pentru reclamant derularea procedurii judiciare, astfel încât acestuia să îi fie practic blocat accesul la justiție³¹.

69. În cauza de față sunt susținute două teze contradictorii. IHK Berlin este de părere că alegerea limbii germane prin contract, adică a limbii statului membru de origine, întemeiază prezumția că destinatarul înțelege un astfel de act atunci când acesta se referă la raportul juridic concret și este redactat în limba convenită. Pe de altă parte, guvernul francez susține că doar această împrejurare, privită izolat, nu este suficientă pentru a considera limba statului membru de origine ca fiind înțeleasă de destinatar în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1348/2000. Dacă limba statului

membru de origine ar putea fi într-adevăr considerată o limbă înțeleasă de destinatar, plecând doar de la o clauză contractuală conform căreia corespondența urmează a se purta în această limbă, s-ar crea o prezumție legală care ar depăși cu mult prevederile regulamentului.

70. În doctrină este împărțită ideea că articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 combină, pentru stabilirea cunoștințelor lingvistice în cazul unei notificări în străinătate, criteriile obiective și subiective³². Potrivit acestei doctrine, criteriul obiectiv ar trebui să fie oferit de limba oficială a statului membru de destinație, iar criteriul subiectiv de cunoașterea limbii statului membru de origine de către destinatar³³.

71. Bundesgerichtshof a constatat, în cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare, că niciunul dintre reprezentanții biroului

29 — A se vedea Heß, „Die Zustellung von Schriftstücken im europäischen Justizraum”, în *N/W*, 2001, p. 15.

30 — A se vedea Szejcki, „Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht”, p. 365.

31 — *Ibidem*.

32 — A se vedea Malan, „La langue de la signification des actes judiciaires ou les incertitudes du règlement sur la signification et la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires”, în *Les petites affiches — LPA* 392 (2003), nr. 77, p. 6, Sladić, „Vročanje v civilnih in gospodarskih zadevah”, în *Podjetje in Delo — PiD*, 31 (2005), p. 1131 (1147).

33 — Cetățenia unei persoane fizice nu poate fi reținută drept criteriu obiectiv. Chiar dacă destinatarul deține cetățenia statului membru de origine, dar nu cunoaște limba acestuia, el poate să refuze primirea actului de notificat. Avem în vedere, de exemplu, cazurile de dobândire a cetățeniei prin intermediul încheierii căsătoriei, respectiv prin naturalizarea sportivilor (Schütze, „§ 1068”, în *Wieżorek/Schütze, Zivilprozessordnung und Nebengesetze, Großkommentar*, p. 9, punctul 12). Totuși, sunt susținute și păreri diferite de aceasta. Se poate accepta că destinatarul înțelege limba statului membru de origine atunci când el deține cetățenia unui stat a cărui limbă oficială este identică cu limba statului membru de origine (Heiderhoff, *op. cit.* la nota de subsol 4, p. 1221).

Grimshaw nu cunoaște limba germană. În schimb, nu se contestă faptul că atât contractul care stă la baza acestei proceduri, cât și corespondența au fost redactate în limba germană și că a fost stipulată competența instanțelor din Berlin în caz de litigiu.

poate să conducă la concluzia că această limbă este cunoscută de părți astfel încât un drept de a refuza primirea ar fi exclus³⁶.

72. În doctrină se subliniază că din articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 nu rezultă în mod clar cunoștințele cărei părți sunt relevante atunci când un act urmează a fi notificat sau comunicat unei persoane juridice³⁴. La ora actuală, singura soluție aplicabilă, prin care se poate răspunde la această întrebare, pare a fi reținerea sediului persoanei juridice drept criteriu relevant pentru stabilirea cunoștințelor lingvistice ale persoanei juridice³⁵. Limba care ar urma să fie reținută ar fi engleza, datorită faptului că sediul biroului Grimshaw este situat în Londra. Totuși, în mod concret, în contractul de arhitect din 16 februarie 1994, limba de corespondență aleasă a fost germana.

74. Este dificil să se stabilească dacă destinatarul, plecând de la cunoștințele sale lingvistice, are capacitatea de a înțelege un act redactat într-o limbă diferită de limba statului membru de destinație. Dacă o persoană înțelege sau nu înțelege o limbă străină rămâne în cele din urmă la aprecierea sa³⁷. Cunoștințe de limbă rudimentare nu vor fi cu siguranță suficiente pentru înțelegerea unor acte judiciare. Din acest motiv, cunoștințele lingvistice trebuie să fie suficient de dezvoltate pentru a permite, în esență, înțelegerea actelor juridice³⁸. Această situație este dată, de exemplu, când destinatarul a ales prin contract, precum în cazul de față, să corespundă în limba statului membru de origine cu autoritățile și instituțiile publice din acest stat. Folosirea termenului de instituție publică permite să se prezume că limba de corespondență a părților a fost aleasă cu privire la toate organismele de stat, cărora le aparțin și instanțele, iar nu numai cu privire la puterea executivă³⁹.

73. În continuare trebuie cercetat dacă alegerea prin contract a unei anumite limbi

34 — Sujecki, „Das Übersetzungserfordernis und dessen Heilung nach der Europäischen Zustellungsverordnung: Entscheidung des Europäischen Gerichtshofes vom 8. November 2005”, p. 359, și Sujecki, „Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht”, p. 364.

35 — Sujecki, „Das Übersetzungserfordernis und dessen Heilung nach der Europäischen Zustellungsverordnung: Entscheidung des Europäischen Gerichtshofes vom 8. November 2005”, p. 359.

36 — A se vedea Sujecki, „Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht”, p. 364.

37 — A se vedea Mayr/Czernich, *op. cit.* la nota de subsol 4, p. 182. Dificultățile privind determinarea cunoștințelor lingvistice individuale sunt valabile atât pentru autoritatea de origine, cât și pentru cea de destinație.

38 — A se vedea Jastrow, *op. cit.* la nota de subsol 4, p. 1269 (1306).

39 — A se vedea Badura, *Staatsrecht*, ediția a 3-a, 2003, p. 658, și Maurer *Staatsrecht I*, ediția a 4-a, 2005, p. 6. Badura precizează că organismul de stat care exercită puterea judecătorească este instanța.

75. Din acest motiv ar trebui, în funcție de posibilități, să fie folosite în exclusivitate criteriile generale, obiective, în categoria cărora intră desfășurarea relațiilor de afaceri și a corespondenței în limba statului membru de origine. Verificarea cunoștințelor lingvistice individuale ar crea dificultăți majore tuturor participanților la procedură, cu excepția destinatarului⁴⁰. În cazul în care există neclarități privind înțelegerea limbii statului membru de origine de către destinatar, acestea pot fi înlăturate doar prin administrarea de dovezi în fața unei instanțe naționale. În acest fel poate fi dovedit că destinatarul unui act înțelege limba statului membru de origine în care acesta a fost redactat⁴¹.

76. Stabilirea unei limbi a contractului servește evitării, respectiv reducerii problemelor de comunicare existente între părți atunci când acestea nu vorbesc aceeași limbă⁴². Dacă partenerii contractuali aleg în cadrul relațiilor juridice internaționale limba contractuală, acest acord poate constitui un indiciu că amândoi partenerii contractuali stăpânesc această limbă. Dacă a fost stabilit prin contract că jurisdicția statului membru de origine se extinde asupra relațiilor juridice

internaționale sau că dreptul național din acest stat este dreptul ce urmează a se aplica⁴³, o astfel de aprobare a desfășurării procedurii în limba statului membru de origine poate fi considerată un indiciu suplimentar pentru deținerea cunoștințelor lingvistice. Concret, în cauza de față, a fost stabilită la punctul 10.2 din contractul de arhitect competența instanțelor din Berlin în caz de litigiu.

77. Este cu siguranță posibil să apară o situație în care unul dintre partenerii contractuali să nu înțeleagă efectiv limba contractului. Cu toate acestea, partenerul contractual respectiv, care, în cazul tentativei de notificare și de comunicare, a invocat lipsa cunoștințelor lingvistice, a dat de înțeles prin încheierea acordului privind limba contractului că dispune de cunoștințe lingvistice suficiente⁴⁴. El a creat în mod obiectiv impresia, raportându-ne la posibilitatea de înțelegere a unui participant onest la relațiile juridice, că înțelege limba statului membru de origine.

78. În plus, acordul cu privire la limba contractului, la sistemul de drept aplicabil și mai ales cu privire la clauza atributivă de

40 — Heiderhoff., *op. cit.* la nota de subsol 4, p. 1222.

41 — Hotărârea Leffler (citată la nota de subsol 3, punctul 52).

42 — Am dori să mai aducem în discuție Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță din 14 mai 1998, Finnboard/Comisia (T-338/94, Rec., p. II-1617, punctele 48-55). În această hotărâre, Tribunalul a stabilit că, în cazul în care nicio limbă oficială a Comunității nu este aplicabilă în mod expres, în virtutea reglementării comunitare, pentru relațiile dintre Comunitate și o întreprindere stabilită într-o țară terță, care a participat la o încălcare a regulilor comunitare în materie de concurență, Comisia este abilitată să aleagă ca limbă de comunicare a obiecțiilor și a deciziei limba utilizată de întreprindere în cadrul corespondenței purtate cu propriile filiale de vânzare în statele membre ale Comunității, și nu limba statului membru în care își are reședința persoana abilitată să o reprezinte.

43 — O astfel de clauză ar putea fi formulată astfel: „Prezentul contract și interpretarea sa sunt supuse regimului juridic al Republicii Federale Germania. Instanța din Berlin este singura instanță competentă”.

44 — A se vedea Sujecki, „Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht”, p. 365 și următoarea. În comentariul privind ordonanța de trimitere în această cauză, autorul nu tratează problema clauzei atributive de competență și a dreptului aplicabil.

competență l-a făcut pe celălalt partener contractual să creadă că limba statului membru de origine este cunoscută în mod suficient⁴⁵. Această afirmație este valabilă mai ales atunci când în contract a fost stipulat că limba statului membru de origine este limba în care se va corespunda între partenerii contractuali și cu autorități și instituții publice⁴⁶.

79. Printr-o astfel de convenție contractuală, partenerul contractual lasă să se înțeleagă că, referitor la corespondența purtată cu autoritățile și instituțiile publice, dispune de cunoștințe lingvistice suficiente. Într-un astfel de caz, se consideră că este îndreptățit să se rețină o prezumție relativă (*praesumptio iuris tantum*) conform căreia, în conformitate cu articolul 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1348/2000, destinatarul dispune de cunoștințe lingvistice suficiente pentru a înțelege terminologia specifică a limbajului administrativ, din care face parte limbajul judiciar folosit în cadrul dreptului procesual. Este posibil ca, într-un astfel de caz, exercitarea dreptului de a refuza primirea, prevăzut la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000, să fie

45 — A se vedea Sujecki, „Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht”, p. 366. Aici poate fi operată și o analogie la teoria actului juridic, conform căreia legitimitatea manifestării de voință este dată de teoria voinței și de teoria declarației.

46 — A se vedea punctul 5 din prezentele concluzii, în care sunt redate clauzele contractuale respective.

exclusă⁴⁷. Deoarece este vorba numai despre o prezumție refutabilă, destinatarul poate, în conformitate cu prevederile privind administrarea dovezilor existente în statul membru în care se desfășoară procedura civilă, să combată existența acesteia.

80. În acest stadiu, dorim să atragem atenția asupra unei alte ordonanțe a Tribunalului de Primă Instanță. În cauza Hensotherm/OAPI, T-366/04⁴⁸, privind o întreprindere suedeză care a ales engleza ca limbă de procedură în fața OAPI și a redactat ea însăși înscrisuri în această limbă și care a obiectat că, în calitate de operator economic suedez în cadrul comerțului internațional, nu stăpânește limba engleză, Tribunalul a răspuns că aceste obiecții nu pot fi acceptate.

81. De aceea, articolul 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul că există o prezumție relativă, conform căreia destinatarul unui act înțelege limba statului membru de origine în sensul acestui regulament atunci când,

47 — A se vedea Sujecki, „Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht”, p. 366. O altă concluzie i-ar acorda destinatarului unui act o posibilitate mult prea mare de a împiedica notificarea. În plus, o soluție contrară ar însemna că actul, în cele din urmă, ar trebui și în aceste cazuri să fie tradus în limba statului membru de destinație. Autorul subliniază că necesitatea efectuării unei traduceri ar fi în contradicție cu obiectivele urmărite de Regulamentul nr. 1348/2000 care, de fapt, luând în considerare necesitatea protejării destinatarului notificării, dorește, tocmai din cauza costurilor ridicate și a întinderii în timp, să îngreudească necesitatea efectuării unei traduceri și prin aceasta să simplifice și să accelereze maniera generală de notificare.

48 — Ordonanța Tribunalului de Primă Instanță din 6 septembrie 2006, Hensotherm/OAPI (T-366/04, Rec., p. II-65, punctele 43 și 44).

în cadrul activităților sale profesionale, a încheiat un contract în care s-a convenit că limba de corespondență, pe de o parte, între părțile contractante și, pe de altă parte, cu autoritățile și instituțiile publice este limba statului membru de origine. Întrucât este vorba numai despre o prezumție relativă, în conformitate cu prevederile privind administrarea probelor din statul membru în care se desfășoară procedura civilă, destinatarul poate să o răstoarne.

82. O astfel de concluzie nu poate fi aplicată în mod general în cazul contractelor încheiate între întreprinderi și consumatori deoarece, în mod obiectiv, corespondența unui consumator nespecializat și lipsit de pregătire juridică nu poate fi echivalată cu actele și cu corespondența unui comerciant. Din acest motiv, răspunsul la a doua întrebare se va limita la cazul special în care un comerciant, în cadrul activităților sale profesionale, a încheiat un contract în care s-a convenit că limba de corespondență, pe de o parte, între părțile contractante și, pe de altă parte, cu autoritățile și instituțiile publice este limba statului membru de origine.

D — *Cu privire la a treia întrebare preliminară*

83. Prin intermediul celei de a treia întrebări, Bundesgerichtshof urmărește să afle, în esență, dacă destinatarul nu se poate prevala,

în principiu, de prevederile articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 din cauza lipsei traducerii anexelor atunci când, în cadrul activității sale profesionale, încheie un contract în care se stabilește că limba de corespondență este limba statului membru de origine.

84. Din considerentul (8) al Regulamentului nr. 1348/2000 rezultă că „pentru a asigura eficiența prezentului regulament, posibilitatea de a refuza notificarea sau comunicarea actelor se limitează la situațiile excepționale”. În dreptul comunitar, excepțiile se vor interpreta restrictiv, *singularia non sunt extendenda*⁴⁹.

85. Într-adevăr, biroul Grimshaw invocă, în cadrul observațiilor cu privire la a doua întrebare, imposibilitatea dogmatică de a argumenta de ce o înțelegere contractuală între părți, care, după voința acestora, ar trebui să găsească aplicare numai în ceea ce privește desfășurarea relațiilor contractuale între părți, ar trebui să aibă efect restrictiv asupra dreptului public subiectiv de a fi ascultat.

49 — Hotărârea din 9 septembrie 2003, Jaeger (C-151/02, Rec., p. I-8389, punctul 89). În această cauză, Curtea a hotărât că, în calitate de excepții de la reglementarea comunitară conținută în Directiva 93/104/CE a Consiliului din 23 noiembrie 1993 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru (JO L 307, p. 18), derogările menționate la articolul 17 din această directivă trebuie să găsească o interpretare care să reducă domeniul lor de aplicare la ceea ce este absolut necesar pentru a proteja interesele a căror ocrotire este permisă de aceste derogări.

86. În primul rând, se opun unei astfel de interpretări extensive a articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 punctele 10.2 și 10.4 din contractul de arhitect, în care se prevede că, „în caz de litigii, instanțele competente sunt cele din Berlin” și că, în speță, contractul de arhitect se supune dreptului german. Aceste clauze contractuale, combinate cu clauza privind regimul lingvistic, conform căreia corespondența cu autoritățile și instituțiile publice⁵⁰ se va purta în limba statului membru de origine, reprezintă o renunțare valabilă și concretă la un drept fundamental⁵¹. Concret, aceasta înseamnă, în cauza de față, că acceptarea competenței jurisdicționale a instanțelor din statul membru de origine reprezintă în același timp recunoașterea aplicabilității în cadrul unei proceduri civile a limbii judiciare în vigoare. O regulă asemănătoare este valabilă și pentru convențiile de arbitraj, în cazul cărora părțile unui contract internațional stabilesc anticipat, în mod discreționar, limba valabilă pentru procedura de arbitraj.

87. Astfel cum subliniază pe bună dreptate Comisia⁵², acordul încheiat între biroul Grimshaw și IHK Berlin cu privire la folosirea limbii germane este o parte componentă a

contractului, care este determinantă în ceea ce privește executarea contractului. Această parte componentă a contractului nu se referă numai la corespondența relevantă pentru executarea contractului, ci se extinde și asupra corespondenței purtate în cazul divergențelor de opinii privind obligațiile contractuale, precum și asupra corespondenței privind o procedură judiciară desfășurată în legătură cu aceste divergențe.

88. Într-un astfel de caz, necesitatea traducerii unui act din limba statului membru de origine în limba statului membru de destinație nu mai poate fi justificată invocând necesitatea apărării drepturilor destinatarului. Acela care, de bunăvoie, în cadrul unui contract încheiat între furnizori, stabilește cu partenerul contractual folosirea unui anumit regim lingvistic în cadrul corespondenței nu poate invoca mai târziu că interesele sale legitime nu sunt protejate în cazul aplicării acestui regim lingvistic. O asemenea susținere ar cădea sub incidența adagiului *venire contra factum proprium*⁵³. Cererea privind traducerea anexelor în limba statului membru de origine nu mai este într-un astfel de caz acoperită de scopul protecționist al dreptului de a refuza primirea, prevăzut la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000; prin acceptarea unui astfel de regim lingvistic contractual se neagă existența interesului de a efectua traducerea în

50 — Subliniem similitudinile aflate între noțiunea de instituție publică și cea de organism de stat. A se vedea de asemenea nota de subsol 39 din prezentele concluzii.

51 — Conform Fischinger, P., „Der Grundrechtsverzicht”, în *JuS* 2007, p. 808, prin noțiunea de renunțare la un drept fundamental se înțelege autorizarea titularului dreptului fundamental de a efectua imixțiuni concrete în drepturi fundamentale, respectiv de a efectua îngrădiri ale acestora.

52 — Observațiile Comisiei, punctele 31 și 32.

53 — Mai ales în sistemele juridice romanice este folosită cu precădere expresia *nemo auditur suam propriam turpitudinem allegans*.

limba statului membru de destinație, ceea ce înseamnă că dreptul de a refuza primirea prevăzut la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 și-a pierdut justificarea legală.

ii impună partenerului aflat într-o poziție de inferioritate, de exemplu consumatorului, folosirea limbii sale, pe care consumatorul să nu o înțeleagă. În cazul unui consumator care nu înțelege limba care i-a fost „dictată” de către întreprindere, ar fi justificat dreptul de a refuza primirea actelor netraduse⁵⁶.

89. Altfel, ar trebui ca un act să fie tradus în limba statului membru de destinație și atunci când⁵⁴, în primul rând, între părți există un contract încheiat în cadrul activității lor profesionale, prin care s-a convenit să se corespundeze în limba statului membru de origine cu autoritățile și instituțiile publice ale statului membru de origine, în al doilea rând, când competența a fost atribuită instanțelor din statul membru de origine și, în al treilea rând, când a fost stabilit că dreptul aplicabil va fi cel din statul membru de origine. Un astfel de rezultat ar contraveni finalității Regulamentului nr. 1348/2000⁵⁵.

90. La final, am dori să mai menționăm că o astfel de soluție nu ar fi adecvată în cazul contractelor transfrontaliere încheiate între o întreprindere și un consumator. Într-un astfel de caz, partenerul aflat într-o situație de superioritate, o întreprindere, ar putea să

91. Din acest motiv, propunem ca la a treia întrebare să se răspundă că articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul că destinatarul nu poate să se prevaleze de prevederile articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 pentru a refuza primirea unor anexe la un act care nu sunt redactate în limba statului membru de destinație, dar care sunt redactate în limba statului membru de origine, convenită de părți într-un contract încheiat în cadrul activității lor profesionale ca fiind limba de corespondență cu autoritățile și instituțiile publice ale statului membru de origine, în cazul în care destinatarul, în cadrul activității sale profesionale, a încheiat un contract prin care a convenit să corespundeze cu autoritățile și instituțiile publice ale statului membru de origine în limba acestui stat, iar anexele transmise se referă la corespondența menționată și sunt redactate în limba convenită.

54 — A se vedea Sujecki, „Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht”, p. 366.

55 — A se vedea punctul 44 din prezentele concluzii.

56 — A se vedea de asemenea Sujecki, „Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht”, p. 366, care pentru astfel de cazuri constată o necesitate specială de protejare a destinatarului/consumatorului, necesitate care nu există însă în cazul unui contract încheiat de părți în cadrul activității lor profesionale.

VI — Concluzie

92. În temeiul considerațiilor mai sus, propunem Curții să răspundă cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulate de Bundesgerichtshof, după cum urmează:

- „1) Articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1348/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind notificarea și comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că, în cazul notificării sau comunicării unui act și a anexelor aferente, în conformitate cu articolul 8 alineatul (1), destinatarul are dreptul de a refuza primirea doar atunci când anexele la un act de notificat sau de comunicat nu sunt redactate în limba statului membru de destinație sau într-o limbă din statul membru de origine pe care destinatarul o înțelege.

- 2) Articolul 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul că există o prezumție relativă, conform căreia destinatarul unui act înțelege limba statului membru de origine în sensul acestui regulament atunci când, în cadrul activităților sale profesionale, a încheiat un contract în care s-a convenit că limba de corespondență, pe de o parte, între părțile contractante și, pe de altă parte, cu autoritățile și instituțiile publice este limba statului membru de origine. Întrucât este vorba numai despre o prezumție relativă, în conformitate cu prevederile privind administrarea probelor din statul membru în care se desfășoară procedura civilă, destinatarul poate să o răstoarne.

- 3) Articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 trebuie interpretat în sensul că destinatarul nu poate să se prevaleze de prevederile articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1348/2000 pentru a refuza primirea unor anexe la

un act care nu sunt redactate în limba statului membru de destinație, dar care sunt redactate în limba statului membru de origine, convenită de părți într-un contract încheiat în cadrul activității lor profesionale ca fiind limba de corespondență cu autoritățile și instituțiile publice ale statului membru de origine, în cazul în care destinatarul, în cadrul activității sale profesionale, a încheiat un contract prin care a convenit să corespundă cu autoritățile și instituțiile publice ale statului membru de origine în limba acestui stat, iar anexele transmise se referă la corespondența menționată și sunt redactate în limba convenită.”